

Játék a formával

A PLANBUREAU DESIGNSTÚDIÓ

Az Iparművészeti Múzeum gyűjteménye több magyar logikai játékot őriz.

2016-ban került be a Kortárs Dizájn Gyűjteménybe a Planbureau designstúdió *Logifaces* játékának 9 és 16 darabos verziója, Benedek Zsanett és Lakos Dániel tervezők munkái.¹

A *Logifaces* 2013-ban elnyerte a Magyar Formatervezési Díjat.² A játék alapelemei egyszerű, ferdén lemetezett háromszögletű hasábok, amelyeket folytonos módon, ugrás nélkül kell egymás mellé helyezni. A *Logifaces* eleinte szürke betonból készült, ma már gyártják színes és faváltozatban is. A színes verzió továbbfejlesztéseként született a népszerű golyópályás játékokat újragondoló *Logitrack*.

A *Miracle* gyertyatartóként is alkalmazható, a *Logiplaces*-szel pedig izgalmas domborzati formák hozhatók létre. Minden típusra jellemző az esztétikus kialakítás és a színvonalas csomagolás, ennek köszönhetően a játékok akár lakásdekorációs tárgyként is funkcionálhatnak.

A *Logifaces* bútorváltozata korszerű CNC habvágó technológiával, hungarocell szigetelőlemezről (EPS 150) készült. Kiválóan alkalmas kültéri használatra, miközben fejleszti a térlátást és a kreativitást. A 9 darabos bútorból két- a 16 darabosból huszonkétféleképpen rakható ki helyesen háromszög az összes elem felhasználásával.³

A prototípus a debreceni Agóra Tudományos Éléményközpont számára készült,⁴ ahol több interaktív tárgy is helyet kapott.

Planbureau designstúdió: 16 darabos *Logifaces* logikai játék a csomagolásában | Planbureau design studio: 16-piece *Logifaces* logical puzzle in its case
Gyártás: 2014-től, beton, csomagolás: poliuretán bevonat polisztirol magon, 5x5x42 cm (Iparművészeti Múzeum, Kortárs Dizájn Gyűjtemény, Budapest)
Fotó: Urbán Jonatán Máté / Iparművészeti Múzeum

Planbureau designstúdió: 16 darabos Logifaces (játék közben)
 Planbureau design studio: 16-piece Logifaces (in use)
 Gyártás: 2014-től, beton, csomagolás: poliuretán bevonat polisztirol
 magon, 5x5x42 cm
 Fotó: Schöff Gergely

Az Iparművészeti Múzeumban ugyancsak örzünk egy 9 darabos Logifaces bútort,⁵ amely 2019-ben került a gyűjteménybe.

De hogyan is indult a Planbureau, más néven Tervhivatal stúdió pályája, honnan ered a játék ötlete, és milyen egyéb designtevékenységek fűződnek a nevékhöz?⁶

A Tervhivatal stúdiót 2009-ben alapították, akkor még elsősorban építészirodaként. „Időközben [...] háttérbe húzódott az építészeti profil, és megerősödött a bútort-, illetve tárgytervezési vonal”,⁷ a kis szeriás és egyedi tárgyak tervezését és kivitelezését pedig ma már felváltotta a tömeggyártás. Termékeik jó része pályázatok eredményeként jön létre, így nagyobb lehetőségük van szabadon, kötöttségek nélkül alkotni. Ez azért is

előnyös, mert egy-egy terv a sikertelen pályázatok után is továbbgondolható, megvalósítható. A prototípusok fejlesztése és a designfolyamat nyomon követése ennél fogva rendszerint biztosítva van. Ugyanakkor mind a fejlesztés, mind a gyártás kiszámíthatóbbá és áttekinthetőbbé válik, ha nagyipari körülmények között zajlik. A veszprémi Balaton Bútor céggel jó kapcsolatot ápolnak, több bútorcsaládon dolgoztak már együtt. Legutóbb a *Tilt* karfás és karfa nélküli székek. Az utóbbi 2019-ben nagy sikert aratott a London Design Fairesen, tavaly pedig mindkét változat elnyerte a Magyar Formatervezési Díjat.⁸ Lakos Dánielt évek óta foglalkoztatta a székek alapötlete, míg végül megtalálta a végleges formát. Arra kereste a választ, hogy ha más-más körvonalat alkalmaz a háttámlánál, akkor nagyobb mennyiségűnél „*létrejöhet-e egy organikusán változó, hullámzó összkép*”.⁹ Ahogy az a Magyar Formatervezési Díj honlapján, a *Tilt* székeket ismertető leírásban szerepel, az uniformizált látvány helyett az egyediségre, az apró eltérésekre koncentrált, így született egy szimmetrikus, egy jobbra és egy balra döntött támlájú típus. Ezek a sajátosságok különösen a székek sorba rendezésekor szembetűnők,¹⁰ melyekhez azóta asztal is készült, így teljes a *Tilt* bútor garnitúra.¹¹

2013-ban a Logifaces még kisipari környezetben készült a Moholy-Nagy Művészeti Egyetemen (MOME) meghirdetett pályázatra.¹² A matematikai háttér akkoriban kevésbé volt meghatározó, később tudatosult az alkotókban, hogy a játék hatékonyan használható oktatási segédeszközként. Azóta az Erasmus+ program keretében nemzetközi csapat foglalkozik a Logifaces oktatási anyag fejlesztésével.

Planbureau designstúdió: A 9 darabos Logifaces logikai játék elemei | Planbureau design studio: Blocks of a 9-piece Logifaces logical puzzle
 Gyártás: 2014-től, beton, csomagolásában: 5x5x24 cm
 (Iparművészeti Múzeum, Kortárs Dizájn Gyűjtemény, Budapest)
 Fotó: Regős Benedek / Iparművészeti Múzeum

Planbureau designstúdió: A 9 darabos Logifaces logikai játék elemei
 Planbureau design studio: Blocks of a 9-piece Logifaces logical puzzle
 Gyártás: 2014-től, beton, csomagolásában: 5x5x24 cm
 (Iparművészeti Múzeum, Kortárs Dizájn Gyűjtemény, Budapest)
 Fotó: Regős Benedek / Iparművészeti Múzeum

Az ötlet Lakos Dánieltől származik, aki egy éjszaka alatt, szó szerint megálmodta a Logifaces koncepcióját. Benedek Zsanett a lehetséges változatokat és a különböző elemeket találta ki. Kezdetben azért választották a betont, mert különleges, könnyen megmunkálható anyag, de nem teljesen vált be, mert sajnos hamar törik. Mostanában jutottak el odáig, hogy a szokványosabb fával is elkezdjenek dolgozni, ami eleinte számtalan technológiai nehézséget okozott. A fa Logifaces játékok debütálása együtt járt

némi arculatfrissítéssel is, ami a *de_form* grafikai stúdió¹³ munkáját dicséri. A fával szélesebb piaci szegmenst tudnak meghódítani, hiszen a célcsoportot már nemcsak a design iránt fogékony felhasználók jelentik, hanem bárki, akit érdekelnek a logikai játékok.

Egy jó koncepció mindig adaptálható, eredeti kontextusából kiemelve is értelmezhető, formálható. Amikor 2015-ben felkérést kaptak, hogy tervezzék meg Frenák Pál *Birdie* című koreográfiájának díszletét, nem volt kérdés, hogy a Logifaces lesz a kiindulópont. A társulat előadásainak látványát rendszerint maga Frenák Pál jegyzi, mindeddig ez volt az egyetlen olyan esemény, amikor designstúdiót bíztak meg a feladattal.

A végeredmény egy 2,5 méter magas, átjárható Logifaces hasábközből álló labirintus jellegű térrendszer lett,¹⁴ amely a koreográfia lenyűgöző központi elemévé vált.

Nem ez volt az első alkalom, amikor a Planbureau speciális térbe építészeti szerkezetet tervezett. A stúdió komoly múltra tekint vissza kiállítási installációk designja és kivitelezése terén. 2019-ben a Kassák Múzeumban rendezett *re:flux* című kiállítás installációját Lakos Dániel és Vargha Balázs, a MOME Tervezőgrafika Tanszékének vezetője készítették. A Bauhaus 100. évfordulója alkalmából nyílt tárlaton MOME-s hallgatók munkáit mutatták be.¹⁵ A stúdió két évvel korábban a Kassák Múzeum és a Kiscelli Múzeum *Különutak* című

Planbureau designstúdió: Logifaces interaktív bútor | Planbureau design studio: Logifaces interactive furniture
 2015, hungarocell szigetelőlemez (EPS 150), CNC habvágó technológia, legnagyobb magasság: 60 cm
 (Iparművészeti Múzeum, Kortárs Dizájn Gyűjtemény, Budapest)
 Fotó: Regős Benedek / Iparművészeti Múzeum

Planbureau designstúdió: Tilt székek | Planbureau design studio: Tilt chairs
2019, bükk, rétegelt, hajlított, egyenként: 82x64x46 cm
Fotó: Schöff Gergely

közös kiállításához alkotott installációt. A tárlat grafikai arculatát Kútvolgyi-Szabó Áron képzőművész tervezte.¹⁶

Ezekben a projekteken tevékenyen részt vesz Lakos Dániel partnere, Losonczi Eszter is, aki művészettörténészként felbecsülhetetlen segítséget nyújt a műtárgyak elrendezésében. Alapvető kritérium, hogy az installáció legyen gyorsan legyártható, hamar szét- és összeszerelhető, könnyű – mindez szállítási és raktározási szempontból sem mellékes.

Az Iparművészeti Múzeum *Körforgásban* sorozatának kiállításaihoz is terveztek, valamint gyártottak már installációt. Az ilyen megbízásokat „mindig egyfajta rejtvényként élem meg, nagyon inspiráló, amikor sikerül egy frappáns, olcsón és gyorsan kivitelezhető megoldást találni. A jó installáció kiemeli, rendszerezi a tárgyakat, de persze ad valami pluszt is, anélkül, hogy túlkiabálná a témát”.¹⁷

Lakos Dániel a MOME Design Intézetének októjaként hasonló gondolkodásra ösztönzi a diákjait. Fontosnak tartja, hogy tanulmányaik során elsajátítsák a problémaalapú szemléletet és a kísérletező, egymás munkáját értő kritikával illető attitűdöt. Ezt később

Planbureau designstúdió: Logiplaces | Planbureau design studio: Logiplaces
2015, beton, 5x5x24 cm
Fotó: Danyi Balázs

alkotói pályájukon is kamatoztathatják, hiszen itthon még mindig arra kényszerülnek a designerek, hogy minden tevékenységbe beletanuljanak a gyártástól az eladásig. Úgy vélem, sok esetben hiányzik a működőképes összefogás tervező, gyártó és kereskedő között, pedig egy sikeres termék létrejöttéhez a három szakértő együttes jelenléte szükséges.

Planbureau designstúdió: Logifaces Miracle Basalt gyertyatartó
Planbureau design studio: Logifaces Miracle Basalt candleholder
2018, beton, csomagolásában: 5x5x24 cm
Fotó: Danyi Balázs

A Planbureau azonban felismerte a kooperáció jelentőségét és tudatosan alkalmazza különböző munkái során. Jelenleg egy gyerekek által használt játék motorból babakocsivá alakítható tárgy, a *motocozy* fejlesztésével foglalkoznak. Terveik szerint a prototípust össze mutatják be a nagyközönségnek. A különleges járgány kialakítását Taar Márton, Lakos Dániel volt tanítványa és Iorgos Konstantinidis, a stúdió portugál gyakornoka végzi.

Az egyedi műszaki megoldás lehetővé tette, hogy a termék szabadalmi oltalomban részesüljön.

FARKASDY Melinda
művészettörténész

1. Leltári számok: 2016.4.1.1-16, 2016.4.2.1-16, 2016.5.1.1-9, 2016.5.2.1-9.

2. Magyar Formatervezési Díj, Terv kategória, 2013. Akkor még *Faces* játék néven, fehér színben. <https://www.sztnh.gov.hu/hu/testuletek/mft/nemzeti-dijak-osztondijak/magyar-formatervezesi-dij/archivum/magyar-formatervezesi> – Hozzáférés: 2021. március 23.

3. Ugyanez érvényes az asztali verzióra is.

4. <https://www.agoradebrecen.hu/interaktiv-jatek/logifaces/> – Hozzáférés: 2021. március 23.

5. Leltári szám: 2019.109.1-9.

6. A tanulmányban közölt adatok java részét a Lakos Dániellel készített interjú szolgáltatta. Ezúton is köszönöm a tervező segítségét és támogatását, valamint a rendelkezésemre bocsátott anyagokat.

7. A szerző interjúja Lakos Dániellel (publikálatlan írásbeli interjú), 2021. március 17.

8. Magyar Formatervezési Díj, Termék kategória, 2020. <https://www.sztnh.gov.hu/hu/testuletek/mft/nemzeti-dijak-osztondijak/magyar-formatervezesi-dij/mft-dij/2020> – Hozzáférés: 2021. március 29.

9. I. m. (lásd 7. jegyzet).

10. A Magyar Formatervezési Díj honlapjának elérhetőségét lásd a 8. jegyzetben.

11. Két karfás és karfa nélküli szék, valamint egy asztal idén bekerült az Iparművészeti Múzeum Kortárs Dizájn Gyűjteményébe, ltsz.: 2021.475.1-5.

12. A pályázat 1356 cm^3 , illetve *Törd az agyad* néven ismert. A zsűri elnöke Rubik Ernő volt. A prototípus akkor még *Faces* néven, fehérre festett fából készült, és bekerült a döntőbe.

13. A de_form Demeczky Nóra és Déri Enikő grafikai stúdiója.

14. https://m.mupa.hu/program/tanc-ujcirkus/frenak-pal-tarsulat-birdie-2019-09-11_19-00-fesztivalszinhez – Hozzáférés: 2021. március 26.

15. *Re:flex – Kortárs tervezőgrafikai értelmezések a Bauhaus nyomán*. Kassák Múzeum, Budapest, 2019. június 1. – szeptember 1. <http://www.kassakmuzeum.hu/index.php?p=kiallitas&id=596> – Hozzáférés: 2021. március 29.

16. <http://www.planbureau.hu/hu/kulonutak/> – Hozzáférés: 2021. március 29. *Különutak. Karl-Heinz Adler és a magyar absztrakció*. Kiscelli Múzeum – Fővárosi Képtár, Budapest, 2017. június 1. – szeptember 17. http://www.kiscellimuzeum.hu/kulonutak_adler – Hozzáférés: 2021. március 29.

17. I. m. (lásd 7. jegyzet).